

Arkæologi og arkivalier

Mogens Bo Henriksen

Arbejdet med at grave i Danmarks fortid er ikke kun forbeholdt arkæologer, men også personer, som beskæftiger sig med historisk arbejde i bredere forstand. Metoderne og redskaberne er forskellige — således bruger historikeren ikke som forhistorikeren skovl og graveske i sin søgen, derimod dokumenter. Målet er næsten ens: At blotlægge et stykke af fortiden, for 50 eller for 5000 år siden.

I forbindelse med de sidste års arkæologiske undersøgelser ved Ringe Sø har det været nødvendigt at kombinere den gravende videnskab med søgen i arkivernes papirer. Denne artikel er et lille bidrag til oplysningen om nødvendigheden af dette arbejde.

I efteråret 1910 meddeler Ringe Avis om urner med brændte ben, fremkommet ved sandgravning på Viestente Mark under ejendommen Bregentved sydvest for Ringe. Chr. Blinkenberg fra Nationalmuseets 1. afd. — udgraveren af helligdommen Lindos på den græske ø Rhodos — skriver herefter til Bregentveds ejer, husmand Frederik Hansen, for at få oplysninger om dennes fund. (1). Frederik Hansen bliver i følge Nationalmuseets arkiver bedt om at indsende de fundne lerkar »omhyggeligt ompakkede med Halm eller Hø i en passende Kasse« med beskrivelse af fundstedet og fundomstændighederne.

Den legendariske inspektør ved 1.

afdeling, Sophus Müller, takker Frederik Hansen for indsendelsen af 2 lerkar, som han beskriver som værende af »almindelig Art, begge fra den Del af Jernalderen, der betegnes som Folkevandringstiden, 3-5. Aarhundrede efter Kristi Fødsel«. Samtidig gør han opmærksom på, at Nationalmuseet ikke umiddelbart finder anledning til at foretage en udgravning, men vil afvente fremtidige fund, som han håber finder en vil lade blive i jorden og straks gøre indberetning til museet. Frederik Hansen melder snart tilbage, at han ved at søge er stødt på flere kar, som desværre var itu. I urnerne fandtes »kulørte Perler af Sten som ser ud til at være brændt sammen« og »rystent Metal« og nogle »vismok Ravperler, af form som Majs-korn, dem har børnene desværre kastet bort«. Endvidere skriver Hansen, at hvor han så end graver, støder han på lerkar med forskellige mønstre, som han tilbyder at indsende til museet.

F. Hansen er imidlertid så ivrig i sin søgen efter oldsager, at de fundne ting bliver borte eller værdiløse, når de rives ud af deres sammenhæng. Sophus Müller indskærper, at Hansen gør bedst i at lade tingene forblive »in situ« så en af museets assistenter kan bese fundstedet, for »Godtgørelse for Sagerne faar De jo alligevel«, som brevene siger.

Tiden går, og i 1911 beklager Sophus

Müller, at Nationalmuseet endnu ikke har haft tid til at besøge Bregentved og tage Frederik Hansens fund i øjesyn. På en forespørgsel om lodsejerens interesse for en udgravning på ejendommen lader Hansen til at være indforstået hermed.

Carl Neergård, ligeledes inspektør ved Nationalmuseet, var i sommeren 1911 alligevel i felten på Fyn og rettede henvendelse til Frederik Hansen med ønsket om at aflægge denne et besøg. At dømme ud fra Hansens hurtige svar var denne interesseret i inspektørens besigtigelse af fundstedet. At andre også var opmærksomme på oldsagerne i Bregentveds jord viser hans oplysninger om, at »Der har været Private som vilde grave til halvs med mig, men det afslog jeg«. Det kan vi kun være glade for i dag!

Fra sommeren 1911 til starten af september 1912 kender vi intet til forhandlingerne omkring Bregentved-gravpladsens skæbne, Men da meddeler Hansen, at »Pladsen er tilgængelig for Gravning naar som helst«. Allerede i slutningen af september samme år indlogerer udgraveren af Hjortespringsbåden, arkæolog og konservator Gustav Rosenberg sig på Højskolehjemmet i Ringe.

I de følgende uger kan man følge Rosenbergs fortløbende indberetninger til Nationalmuseet om resultaterne af hans udgravninger. I brevene beder Rosenberg om at få leveret »Fotografiplader og Papæsker« til brug ved un-

dersøgelsen — samt om at få sin gage tilsendt. Efter udgravningen af ca. 55 urnegrave mener Rosenberg at have fundet gravpladsens totale udstrækning og undersøgelsen stopper. Kort tid efter — i oktober 1912 sender Sophus Müller en godtgørelse på 125 kr. til Frederik Hansen som påskønnelse for hans indsats for at redde gravpladsen for eftertiden. Müller skriver: »Fundet har som Helhed megen Interesse i videnskabelig Herseende, medens det jo ikke indeholder Stykker af større Pengeværdi«.

Hermed kunne man tro, at historien om Bregentved-gravpladsen var færdig. De senere års udgravninger på stedet har imidlertid bevist noget andet, som beskrevet tidligere her i Ræthinge Posten. I forbindelse med de nye undersøgelser kom en slags hilsen fra Rosenbergs gravehold. I 2 gruber med deponeringer af en bronzekedel og våbenudstyr stod forrådnede træpæle nedbanket. Ud fra de overleverede optegnelser fra gravningen i 1912 er der ingen tvivl om, at de er resterne af Rosenbergs målesystem. Synd at denne omhyggelige udgraver ikke skulle få glæden af at afdække disse spændende fund, når han nu var så tæt på.

Forhåbentlig har denne lille artikel vist, at man også kan gøre spændende fund og iagttagelser i museernes og arkivernes arkivalier. Rigtig interessante bliver de dog først når man, som ved Bregentvedsagen, kan kombinere de skriftlige og arkæologiske kilder til en helhed.

1) Korrespondance i Ringe Lokalhistoriske Arkiv og beretningsarkivet på Nationalmuseets 1. afd.